

Aarhus byråds journalsager (J. Nr. 42-1908)

Originalt emne

Skole- og Undervisningsvæsen

Skole- og Undervisningsvæsen/Skole- og Undervisningsvæsen i Almindelighed

Indholdsfortegnelse

- 1) [Byrådsmødet den 23. april 1908](#)
- 2) [Byrådsmødet den 30. april 1908](#)

Uddrag fra byrådsmødet den 23. april 1908 - side 2

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 42-1908)

Indstilling fra Skoleudvalget om, at Mangelen paa Klasseværelser i Mellem-skolerne foreløbig afhjælpes ved, at nogle af disse Skolers betalende Borgerskoleklasser undervises om Eftermiddagen.

Jakob Jensen erindrede om, at Skolekommissionen i Skrivelsen af 30. Januar havde gjort opmærksom paa den Pladsmangel, som nu var kommet ved de to Mellem-skoler. Til næste Foraar vilde Forholdene endda blive værre, hvis Indskrivningen til Betalings-skolerne ikke blev standset, men for indeværende Aar kunde man nok klare sig ved at lade en Del af de mindre Børn have Skolegang om Eftermiddagen ligesom i de almindelige Borgerskoler. Overlæreren ved Skolen i Christiansgade havde talt om, at Pladsmangelen kunde afhjælpes ved at foretage nogle Forandringer paa Skolens Loft; men efter Udvalgets Mening vilde disse Lokaler blive lidet hyggelige, og desuden maatte der inden længe, hvad Overlæreren mærkelig nok ikke syntes at have tænkt paa, skaffes Plads til et Skolekøkken

og et Fysiklokale i Skolen i Christiansgade. I den nærmeste Tid skulde Udvalget fremkomme med Forslag i denne Henseende. Fra Overlæreren ved Skolen i Ny Munkegade var der endvidere Forslag om at benytte Lokalerne paa Vestergade; men disse var optaget, saa en anden Ordning end at lade en Del af Børnene gaa om Eftermiddagen var umulig. Samme Overlærer havde søgt at komme uden om Lokalespørgsmaalet ved at kassere en Del af de Drengene, der havde bestaaet Optagelsesprøven til Mellemaskolen- Fra de almindelige Borgerskoler havde der nemlig indstillet sig 100 Drengene til Prøven, hvoraf de 33 efter Overlæreren Meddelelse bestod med Karakterer fra mg til ug, de 29 med fra g X til mg? Da der desuden havde bestaaet 27 Drengene fra selve Betalingsskolen, skulde der altsaa skaffes Plads til 89 Drengene, men Overlæreren foreslog at lade de 29 gaa ud, idet han gjorde opmærksom paa, at han hverken havde Midler eller Lærerkrafter til endnu en Klasse. Da Byraadet imidlertid havde bevilget Midlerne, kunde Overlæreren have sparet sig at omtale dem, og den anden Paastand, om at der manglede Lærerkrafter, var alt for skarp og haard overfor Kommunens store Lærerpersonele, i hvilket der fandtes mange, der udmærket kunde undervise i Mellemaskolen. Desuden gjorde denne Overlærer gældende, at han som Rektor havde Lov til at bestemme, hvor mange Drengene der skulde optages, og den anden Overlærer delte denne mærkelige Opfattelse, uagtet der i Skoleplanen stod, at der af de Elever, der bestod Optagelsesprøven, skulde dannes Mellemaskoleklasser. Skolekommissionens Indstilling, der var tiltraadt af Udvalget, gik da ogsaa ud paa at optage alle de Børn, der havde bestaaet Prøven. Da Sagen var blevet udsat i sidste Byraadsmøde, havde Udvalget meddelt de to Overlærere, hvorledes Indstillingen saa ud, og Overlærer Knud Christensen havde saa optaget de 29 Elever, ligesom ogsaa begge Overlærere, saa vidt man vidste, havde indrettet sig paa at undervise det fornødne Antal Børn om Eftermiddagen. Disse to Overlærere voldte forøvrigt Kommissionen og Udvalget saa meget Besvær, at det, hvis de andre Overlærere stillede sig som dem, snart vilde være uudholdeligt at være saavel i Kommissionen som i Udvalget.

Müller ønskede at knytte nogle Bemærkninger til Indstillingen og bede bemærket, at Ordningen kun var foreløbig. Naar man nemlig nu var gaaet til at lade Børn fra de to Skoler gaa om Eftermiddagen, var man inde paa et Forhold, som han til enhver Tid vilde paatale. I de almindelige Borgerskoler havde man de sidste 7-8 Aar reformeret ved at give Klasserne flere og flere Timer uden at lægge Mærke til, at dette førte til en saadan Benyttelse af Lokalerne, at det snart ikke mere kunde forsvares. Tidligere blev Lokalerne

kun knyttet 3 Timer om Formiddagen og 3 om Eftermiddagen, men siden Loven af 1899 og siden Byraadet saa velvilligt havde opfyldt dennes Fordringer, ja endog gaaet ud derover, var Tilstanden blevet ret utaalelig, idet adskillige af Lokalerne i de saakaldte Halvdagsskoler blev benyttet fra 8 til 2 fire Gange om Ugen af et Hold for umiddelbart efter at benyttes af et andet Hold fra 2 til 6 eller endog til 7. En saadan Ordning kunde næppe forsvares i hygieinisk Henseende. Saaledes var Forholdet i de almindelige Borgerskoler; men det vilde blive endnu værre i Mellem-skolerne, da ikke saa faa Klasseværelser der nu vilde blive benyttet fra 8 til 2 og atter fra 2 til 7, altsaa uafbrudt fra 8 Morgen til 6 eller 7 Aften. I Øjeblikket var der vel ikke andet at gøre, men der skulde dog ved denne Lejlighed peges paa, at det snart maatte under Overvejelse, hvorledes der kunde findes en anden Ordning. Han skulde ikke nu stille Forslag i den Henseende, men kun gøre opmærksom paa Overlærer Arnstrups Tanke om at opføre en Tilbygning til Skolen i Christiansgade, hvor Byen ejede Grund, og paa, at man her ligesom mange andre Steder blandt andet i København kunde skride til at anskaffe døckerske Skolepavilloner. I Berlin havde man en hel Skole paa 40 Klasser udelukkende

isaadanne Pavilloner. Han havde ikke som Hr. Jakob Jensen faaet den Opfattelse, at Overlærer Knud Christensen insinuerede, at der ikke i Lærerpersonalet fandtes flere Lærere, der kunde undervise i Mellem-skolen; Meningen var vel kun ved Skolen i Ny Munkegade, og han fandt det ikke helt uberettiget af Mellem-skolens Overlærere at betragte sig som Rektorer, da der fra Ministeriet forelaa en Skrivelse, der netop gik ud derpaa. Ej heller troede han, at disse Overlærere vilde gribe ind i noget, de ikke var berettiget til, eller tiltage sig nogen uberettiget Myndighed. Med det føromtalte Forhold som Motiv vilde han bede Byraadet paalægge Udvalget at overveje, hvorledes der kunde findes en Ordning til en mindre udstrakt Benyttelse af Skolelokalerne.

Filtensborg fandt, at Forholdene ved Betalingsskolerne efter de givne Oplysninger at dømme havde udviklet sig uheldigt de sidste Par Aar. Det var uheldigt, at Betalingsskolens Elever skulde undervises andet Steds ude i Byen eller undervises om Eftermiddagen i Lokaler, der var benyttet hele Formiddagen, ligesom det ogsaa var uheldigt, at de smaa Børn skulde gaa i Skole til Kl. 7 om Aftenen. Det glædede ham derfor, at Ordningen kun var foreløbig, og han haabede, at man snart kunde vente en anden Ordning. Betalingsskolen eksisterede i Kraft af Skoleplanen, saa man burde ikke blive ved med at skubbe den til Side.

Mikael Johansen havde faaet det Indtryk, at Mellemskolen skulde favoriseres paa Betalingsskolens Bekostning. Mellemskolens Elever kunde undervises paa Vestergade eller om Aftenen, da Betalingsskolens Elever jo var fra hele Byen, og de smaa Børn i denne Skole altsaa havde langt længere Skolevej end Børnene i de almindelige Borgerskoler. Han vilde derfor henstille til Udvalget at sørge for, at de smaa efter Sommerferien kom til at gaa om Formiddagen, og at det fornødne Antal Mellemskoleklasser henvistes til Vestergade, hvor der nok kunde blive Plads, naar Stadsingeniøren rykkede ud. Han vilde endvidere erindre om, at Mellemskolerne kun havde

2 Etagér, og at de efter Arkitektens Sigende var bygget saaledes, at der kunde sættes en Etage paa. Derved vilde der skaffes adskillig mere Plads, og man kunde maaske endog spare at bygge en ny Skole, ikke selvfølgelig den, der lige var vedtaget, men den næste. Hr. Jakob Jensens Angreb paa de to Overlærere havde været vel stærkt; disse var dygtige og samvittighedsfulde Mænd, der sikkert handlede ud fra deres Kærlighed til den Gerning, de var sat til at varetage. Den juridiske Side af Spørgsmaalet havde han ikke undersøgt, men han kunde ikke tro, at Overlærerne havde andet end Skolens Tarv for Øje. Maaske var der brugt et fejlt Udtryk, men det laa absolut ikke for disse Mænd at bruge stærke Udtryk.

Lottrup troede ligeledes, der kunde bygges Etagér paa de to Skoler, og ansaa dette for en heldig Foranstaltning, naar det kunde gøres uden Gene for Skolegangen. Det af Hr. Müller omtalte Pavillonsystem vilde blive meget dyrt, saa kun i yderste Nød vilde det være heldigt at benytte det. Han vilde henlede Opmærksomheden paa, at man maaske kunde leje et Par Klasser i Teknisk Skole i Nørrealle, hvorved man desuden vilde skaffe Teknisk Skole en Indtægt, den næppe sagde nej til. Der var ingen som helst Anledning til at være haard mod Overlærerne. Hr. Arnstrup havde i Kommissionen forsvaret sig saa godt, at Hr. Jakob Jensen intet havde at skulde have sagt; det var Hr. Arnstrup, der beholdt det sidste Ord.

Nørgaard forstod godt, at Hr. Müller kunde nære Betænkelighed ved Ordningen, og troede ligesom de sidste Talere, at der kunde skaffes Plads paa flere Maader, blandt andet ved Paabygning paa Betalingsskolerne eller ved Leje af Lokaler i Teknisk Skole. Han vilde spørge Udvalget, om Spørgsmaalet om Skolekøkkenet og Fysikklassen ikke kunde udsættes endnu et Aar, for at man midlertidig kunde hjælpe sig over Vanskeligheden.

Simonsen kunde ikke se anden Udvej end at følge Udvalgets Forslag. Kalamiteten var en Følge af, at man saa stædigt havde holdt paa Betalingsskolen og nu atter holdt paa den, skønt det var vedtaget at standse indskrivningen til den. Naar først Betalingsskolen var

borte, vilde det hele jævnes, og man vilde faa et bedre Skolevæsen, idet alle saa vilde enes om at gøre den ene Skole saa god som mulig. Det var sikkert ikke Ministeriets Skyld, at Indskrivningen til Betalingsskolen ikke allerede i Aar var standset, for Ministeriet vilde sikkert gerne sanktionere Byraadets Vedtagelse, men Indstillingen var paa en eller anden Maade blevet holdt tilbage, saa den ikke var kommet til Ministeriet saa betids, at Indskrivningen kunde standses i Aar. I de almindelige Borgerskoler havde de mindre Børn i mange Aar haft Eftermiddagsundervisning, uden at der havde hævet sig Røster derimod, men naar nu nogle af Betalingsskolens Børn skulde til at nyde samme Ret, saa skulde der straks laves noget, saa lød der et Ramaskrig. Til Hr. Filtenborg vilde han sige, at det var de Herrers egen Skyld, naar Betalingsskolen havde udviklet sig uheldigt, for denne Skole havde slet ikke Plads i Skolevæsenet. Dersom Forældrene syntes, de smaa Børn fik for lang Vej til Betalingsskolen, kunde de sætte dem i de almindelige Borgerskoler eller holde Barnepige til dem, saa han kunde slet ikke have Medlidenhed med disse Børn eller deres Forældre. Tanken om at bygge til Betalingsskolerne havde været fremme før, men det var ikke den Vej, man skulde ud. Betalingsskolerne skulde afskaffes eller omdannes til rene Mellemskoler, og de, der saa ikke vilde have deres Børn i Byens Skoler, maatte saa finde sig i at paatage sig hele Udgiften ved deres Børns Undervisning. Om 2-3 Aar vilde den almindelige Borgerskole være saaledes, at enhver kunde være bekendt at sende sine Børn i den, saa der var ingen som helst Grund til at støtte Betalingsskolen. Med Tiden vilde der maaske blive Mellemskoler ved alle Borgerskolerne, men Betalingsskolen lod sig ikke opretholde; dens Nedlæggelse kunde nok forhales, men ikke kvæles.

Jakob Jensen skulde gerne indrømme, at der var noget i Talen om Misbrug af Lokalerne, men naar Vinduerne blev lukket op i Frikvartererne, kunde det nok gaa an. Det var i hvert Fald ikke nok med stadig at tale om Misbrugen, men hidtil havde man ikke mærket noget til Forslag for en Forbedring uden som midlertidig Foranstaltning. Han kunde ikke gaa med til at opstille døckerske Telte i Skolen i Christiansgade, dertil var denne Skoles Legeplads for lille. Hvis Pladsmangelen skulde afhjælpes, vilde Legepladsen blive helt fyldt med Telte. Til Hr. Müller vilde han sige, at det fremgik af Skolekommissionens Protokol, at Kommissionens Flertal havde opfattet Overlærerens Skrivelse ligesom Taleren. De Herrers, der havde anket over, at han ikke havde taget Stilling til Sagen i Skolekommissionen, var vist ikke til Stede til Mødets Slutning; de kom i det hele taget sjælden i Kommissionen og løb deres Vej, naar Spørgsmaalene skulde løses. Hr. Mikael Johansen havde selv været med til i Udvalget at arbejde for, at Mellemskolebørnene fra de almindelige Borgerskoler

skulde i Betalingsskolens Mellemsskole. Det vilde nok være muligt at bygge paa Betalingsskolerne, men det vilde næppe blive saa billigt, som nogle troede, og vilde komme til at genere Skolegangen i højeste Grad. Tanken om at leje Lokaler i Teknisk Skole havde været fremme flere Gange, og tidligere Skoleudvalg havde ført Forhandlinger med denne Skoles Bestyrelse derom, men det havde vist sig, at Tanken var uigennemførlig. Det var Mellemsskoleloven, der forlangte Skolekøkken og Fysiklokale, saa Indretningen af disse Lokaler kunde ikke opsættes.

Müller vilde gøre Hr. Simonsen opmærksom paa, at han ved enhver Lejlighed havde paatalt den utilbørlige Brug af de almindelige Borgerskolars Lokaler, ja havde gjort det saa stærkt, at det endog var blevet lagt ham til Last. At benytte Lokalerne saa stærkt som nu var lige uheldigt for alle Skoler, og han vilde protestere derimod, hvor der var Lejlighed dertil. Praksis viste, at de døckerske Pavilloner var heldige, og Pengene til dem vilde næppe være spildt, da der nok vilde blive Brug for dem en anden Gang. Ej heller vilde det være spildt at bygge paa Betalingsskolerne, selv om disse med Tiden skulde forandres til almindelige Borgerskoler. Han havde ikke stædig holdt paa Betalingsskolerne, men Spørgsmaalet om disse var en Principssag.

Mikael Johansen vidste nok, at der var adskillige Medlemmer af Byraad og Skolekommission, som Hr. Jakob Jensen var ked af at arbejde sammen med, men der var ogsaa en Del, som var ked af at arbejde sammen med Hr. Jakob Jensen. Man var imidlertid nødt til at arbejde sammen, selv om man var ked af hinanden. Han troede ikke, at Indstillingen om Standsning af Indskrivningen til Betalingsskolen var blevet forhalet, og kunde ikke forstaa, hvorfor Hr. Simonsen ikke kunde være med til den af Taleren foreslaaede Ordning, naar Hr. Simonsen dog var sikker paa, at Indskrivningen til Betalingsskolen blev standset om et Aar. Hvorledes Kalamiteten kunde skyldes de Byraadsmedlemmer, der ikke vilde være med til at nedlægge en udmærket Skole, kunde han ikke forstaa. Flere af de Herrer fra den anden Side satte dog selv deres Børn i denne Skole, og Højre i Byraadet havde kun arbejdet for at gøre den almindelige Borgerskole lige saa god som Betalingsskolen, inden denne skulde nedlægges. Højre havde aldrig modsat sig en eneste Forbedring af den almindelige Skole, men man maatte dog ogsaa have Lov til at se noget paa den økonomiske Side af Sagen. Naar Hr. Simonsen sagde, at han ikke havde Kærlighed til de smaa Børn, der vilde komme til at gaa den lange Skolevej, eller deres Forældre, vilde han oplyse om, at disse Børns Forældre aldeles ikke var bedre stillet end de Forældre, der sendte deres Børn i de almindelige Borgerskoler, men der var

Forskel paa, at Børnene kom til Betalingsskolen fra hele Byen, men kun fra en enkelt Bydel til de almindelige Borgerskoler. At indrette Loftet paa Skolen i Christiansgade til Klasseværelser vilde næppe være heldigt, men at bygge en Etage paa vilde være en udmærket Foranstaltning. Han vilde endnu engang henstille til Udvalget at henvise de større Børn til Vestergade, saaledes at de smaa kunde komme til at gaa om Formiddagen.

Filtlenborg slog fast, at Betalingsskolernes Lokaler vilde blive langt mere benyttet end de almindelige Borgerskoler, maaske endog saa stærkt at det var ulovligt. Det var derfor højst rimeligt, at den stærke Brug blev paataalt. Han havde ikke sagt, at Borgerskolerne, men at Pladsforholdene ved disse Skoler havde udviklet sig uheldigt. Betalingsskolen var en god Institution, som han meget beklagede skulde nedlægges.

Simonsen mente, at Hr. Filtlenborg ikke kunde huske sine egne Udtalelser. Hr. Mikael Johansen huskede vist ogsaa fejl, for Taleren havde ikke sagt noget om Kærlighed til Børnene eller deres Forældre. Han kunde ikke se, at en Tilbygning til Betalingsskolen vilde hjælpe nævneværdigt, man kom sikkert til at bygge lige mange Skoler endda. Det var meget rigtigt, at han havde sat et Barn i Betalingsskolen, men det var paa et Tidspunkt, da man ikke kunde være tjent med at sætte Børn i de almindelige Borgerskoler. Der var den Forskel paa Hr. Mikael Johansen og Taleren, at Hr. Johansen holdt paa Særskolen og modarbejdede den almindelige Skole, medens Taleren arbejdede for at faa denne frem. Hvis Betalingsskolen kom bort, vilde man faa et Mønsterskolevæsen i Aarhus.

Mousten gjorde gældende, at Hr. Mikael Johansen havde været med til at give Mellemskolen og Betalingsskolen samme Lokaler, og at det ikke var Socialdemokraterne, men Overlærerne, der sagde, at denne Ordning var umulig. Paa Vestergade var der ikke Plads til de højere Klasser, og det passede ikke, at Betalingsskolerne skulde benyttes mere end de almindelige Borgerskoler.

Jakob Jensen mindede om, at Skolekommissionen sidste Aar havde anmodet Overlærer Knud Christensen om kun at meddele, hvor mange Drengene, der bestod Optagelsesprøven, men Hr. Christensen lod skaanselsløst Børnene dumpe. Naar Hr. Christensen nu fortsatte i Aar, som han havde gjort, maatte han finde sig i at blive omtalt her. De Herrer Lottrup og Filtlenborgs Udtalelser skulde blive taget til Efterretning. De Herrer fra de højstbeskattedes Side skulde vide, at denne Sag var for god til at bruges som et agitatorisk Nummer.

Mikael Johansen kunde ikke se, hvad Hr. Jakob Jensen sigtede til. Han havde aldrig modsat sig noget til Skolens Forbedring og havde været glad og stolt, hver Gang han

havde været med til at højne den, men saa vilde han heller ikke skyldes for det modsatte. Ikke heller havde han nogen Sinde set andre Byraadsmedlemmer modsætte sig Skolens Forbedring, men man maatte dog vel have Lov til at holde lidt igen af Hensyn til Pengepungens Tilstand. Forøvrigt var det et Spørgsmaal, om der ikke var Flertal blandt Byens Befolkning for Betalingsskolens Bestaaen.

Müller vilde bestemt protestere imod at have talt i agitatorisk Øjemed og hævdede, at han kun havde talt ud fra et pædagogisk Synspunkt. Skolespørgsmaalet var i Virkeligheden et Pengespørgsmaal, idet man ikke kunde blive ved at lægge Undervisningstimer til uden at forøge Skolelokalernes og Lærerkræfternes Antal. Hr. Simonsen havde vist glemt, at de smaa Børn i de almindelige Borgerskoler først fra 1905 havde gaaet om Eftermiddagen.

Simonsen hævdede, at Socialdemokraterne ikke trængte til at drive Agitation i Byraadet.

Formanden vilde bede Talerne holde sig til Sagen, som for Resten vel nu var uddebatteret.

Simonsen havde faaet det Indtryk, at Hr. Mikael Johansen ikke var stemt for at højne den almindelige Borgerskole.

Formanden maatte atter anmode Talerne om at holde sig til Sagen.

Indstillingen vedtoges.

Uddrag fra byrådsmødet den 30. april 1908 - side 8

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 42-1908)

Indstilling fra Skoleudvalget om Indretning af en Fysikklasse m. m. i Borgerskolen i Christiansgade med en Bekostning af ialt 515 Kr.

Jakob Jensen meddelte, at der for Skolen i Munkegades Vedkommende var truffet Overenskomst med Teknisk Skole angaaende et Lokale til Undervisning i Fysik, og at det i Skolen i Christiansgade var muligt med en mindre Bekostning at indrette et Fysiklokale. Forandringen gik ud paa at sammenlægge denne Skoles Biblioteksværelse og Lærerværelse til et Fysiklokale og paa at afskilre en Del af det i Bygningens vestlige Side liggende store Haandgerningslokale til et Lærerværelse. Som Følge af disse Forandringer vilde desuden nogle Foranstaltninger for Luftfornyelsen og Opvarmningen blive nødvendig.

For Tiden benyttedes et Lokale i Kælderen ved Fysikundervisningen, men det var nødvendigt snarest at faa en anden Ordning, da de fysiske Apparater led Skade i Kælderen. Alt i alt vilde Omforandringerne koste 515 Kr. og kunde for Fysikklassens Vedkommende foretages uden Forstyrrelse for Undervisningen. Indretningen af det ny Lærerværelse skulde saa vente til Sommerferien.

Indstillingen vedtoges.

